

Ivanov wordt vermoord met een klapperpistool

Door MARJOLEINE DE VOS

Voorstelling: Ivanov van A.P. Tsjechov door Toneelspelers Gezelschap STAN in samenwerking met Maatschappij Discordia. Regie en spel: An d'Huys, Jolente de Keersmaker, Sara de Roo, Damiaan de Schrijver, Waas Gramser, Matthias de Koning, Willy Thomas, Frank Vercruyssen, Mieke Verdin. Gezien: 9/1 Toneelschuur Haarlem. Aldaar te zien t/m 11/1, daarna tournee.

Meteen het gesloten doek van slordig velours dat in rommelige plooiën op de grond hing was al geestig. En de eerste die opkwam schoot een klapperpistool af, en de tweede had grappige slobkousen aan en er struikelde iemand over dat op de grond liggende gordijn - wat was er eigenlijk nét grappig aan de Ivanov die het Vlaamse Toneelspelers Gezelschap Stan in samenwerking met Maatschappij Discordia opvoerde? De acteurs zeiden hun teksten in een allervermakelijkst tempo, sommigen wisten er zelfs nog humoristische gymnastiek bij uit te voeren, en verschillende keren konden ze ook zelf hun lachen nauwelijks houden. Een vrolijke avond dus. Dat zal ook wel de bedoeling geweest zijn, de mensen eens fijn te laten schateren. Waarom anders deze moord op een toneelstuk uitgevoerd?

Tsjechovs Ivanov is een eigenaardig personage. Vroeger was hij een opgewekte, hardwerkende en aardige jongen, maar sinds enige tijd is hij onherkenbaar veranderd: melancholisch, onvriendelijk, lusteloos. Hij houdt niet meer van zijn vrouw die nog wel zielsveel van hem houdt, hij houdt eigenlijk van niemand meer en vindt niets de moeite waard. Hij gedraagt zich bijzonder onaangenaam, zelfs uitgesproken schofterig tegen zijn Anna die zoals hij weet niet lang meer te leven heeft. Hij laat haar elke avond alleen zitten en begint een affaire met een jong en rijk meisje. Is hij wat de mensen van hem denken, een egoïst die alleen op geld en gemak uit is? Of is er iets met hem aan de hand en is hij nu fond nog steeds die aardige jongen van vroeger die sommigen ondanks alles in hem blijven zien? Zelf weet hij niet wat hem bezielt en hij vraagt het zich vele malen af: Wat is er toch met mij? Waarom gedraag ik mij zo vreselijk?

Het hoogtepunt van zijn gemeenheid bereikt hij als hij eerst thuis zijn nieuwe vlam heeft ontvangen en daarna zijn vrouw uitscheldt en haar zelfs in haar gezicht zegt dat zij niet lang meer te leven heeft. Daar schrikt hij van: Wat heb ik gedaan? Daarna gaat het snel bergafwaarts naar zijn zelfmoord.

Is Ivanov een tragedie? Nee, dachten Stan en Discordia, dat in ieder geval niet. Laten we het luchtig houden. En luchtig was het, tot op het onbegrijpelijke af. Geen zweempje drama, geen spoortje inleving. Voor het hele stuk, wat er ook gebeurde, wat er ook gezegd werd, was één manier van spelen verzonnen die eigenlijk maar één ding uitdrukte: we weten toch allemaal dat dit maar een toneelstuk is. Dus gaat men opzichtig in een smachtende houding staan als er van een liefdesscène sprake is, kijkt niemand een ander ooit aan op momenten dat dat voor de hand zou liggen, worden de dubbelrollen expres opzichtig vervuld (nu ben ik weer even iemand anders hè, kijk ik trek deze grappige rok aan, dan weet u het wel) en doet het er niets toe wat er nu eigenlijk aan de hand is en waarom want dat zou maar afleiden van het feit dat er hier geacteerd wordt.

Sommige acteurs beheersen deze manier van spelen heel goed en zijn dus soms inderdaad grappig, Sara de Roo en Waas Gramser bij voorbeeld. Anderen kunnen het minder en zijn dan helemaal niets, want een personage willen ze immers niet zijn. Ze zijn alleen maar mensen die toneel spelen. Ivanov zelf, gespeeld door Damiaan de Schrijver, stelde er een eer in al zijn vertwijfelde monologen zo uit te spreken dat het geen seconde de schijn had of hij er ook maar een woord van meende. Nadat hij zijn

Anna had gezegd dat ze dood ging zei hij twee maal "Wat heb ik gedaan?" op een toon alsof hij vroeg: "Hoe laat is het?" Wat is dat voor een titelheld? Daar leek niemand in geïnteresseerd. Als we maar een leuke avond hebben waarop vooral reusachtig veel en overduidelijk toneel wordt gespeeld. Nu, dat is gelukt.